

2025

Rapportage en advies Zeven Voetvallen, Kollenberg te Sittard

Joan van den Hurk

26-12-2025

Inhoudsopgave:

0. Inhoud:	1
0. Colofon	1
1. Inleiding tot advies:	1
2. Redengevende omschrijving - geschiedenis	2
3. Verslag inspectie en aangetroffen shades	4
4. Algemene toelichting inspectie – opname	20
5. Conclusie en advies	20
6. Meerjarenonderhoudsplan	21

Bijlage

- Inspectierapport LB1088 Monumentenwacht Limburg, d.d. 21-06-2024;

Verantwoording overige afbeeldingen

Voorblad	House Of Cards
Nummer 2 t/m 6	Glasplatencollectie J. Wilms, Sittard (ra-Sittard-Geleen)

Locatie:

Kollenberg (ongenummerd)
6130 AA, Sittard

Monumentnummer:

RM521611

Versie:

24.080.PP.251226.01

Auteur:

Joan van den Hurk Bouwkundig Advies & Restauratie
Batterijstraat 29
5396 NT Lithoijen
0640278128
info@joanvandenhurk.nl
www.joanvandenhurk.nl

Alle auteursrechten blijven te allen tijde eigendom van de auteur
Foto voorblad: oude Ansichtkaart Kollenberg te Sittard
Indien niet anders vermeld zijn alle afbeeldingen en foto's van de auteur

1. Inleiding

Aan de oostzijde van de Kollenberg (straat) staan de als Rijksmonument geregistreerde Zeven Voetvallen. Voetval I en Voetval II staan in dan wel aan de rand van de bebouwing van de Kollenberg, de overige vijf Voetvallen staan met verschillende tussenruimtes in de berm van de Kollenberg, Voetval VII ongeveer tegenover de Hof van Olijven.

Voetval I

Voetval II

Voetval III

Voetval IV

Voetval V

Voetval VI

Voetval VII

Afb. 02: Zeven Voetvallen, op de bovenste rij Voetval I t/m III, op de onderste rij Voetval IV t/m VII

Gevraagd is de wegkapelletjes te inspecteren en rapporteren en een meerjarenonderhoudsplan op te stellen. Op 26 en 27 november 2024 en 5 juni 2025 zijn de Zeven Voetvallen geïnspecteerd, onderstaand de rapportage hiervan.

2. Redengevende omschrijving - geschiedenis

De redengevende omschrijving in het Monumentenregister van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed onder nummer 9903 luidt:

‘Zeven Voetvallen, 1907-1925, in lineair verband in de noordberm van de Kollenberg, op de helling tussen de Felix Ruttenlaan en de St. Rosakapel aan de Kapellerweg. Vier voetvallen dateren uit 1907, drie uit 1925. Zij werden geplaatst ter vervanging van de uit 1800 daterende voetvallen. De drie voetvallen uit 1925 werden gerealiseerd in het kader van het 250-jarige bestaan van de St. Rosakapel.

De Zeven Voetvallen zijn gebouwd in de vorm van wegkapelletjes. Getrapte betonnen basementen, waarop een optrek van rode verblendsteen, gemetseld in kruisverband. Enkele voetvallen hebben een hardstenen plint. Groen en rood geglazuurde profiellijsten op de gevelhoeken en in de nislijsten. De onderbouwen, voorzien van gevelstenen met opschrift, worden van de bovenbouwen gescheiden door een hardstenen cq. betonnen waterlijst. De enigszins terugliggende bovenbouwen, voorzien van geboogde nislijsten met een hardstenen dorpel, lopen uit in een uitkragende tuitgevel met hardstenen cq. betonnen afdekking en een nokkruis. In de nissen stucreliefs achter traliwerk. De achtergevels zijn geheel gepleisterd. De gevelstenen zijn achtereenvolgens voorzien van de volgende opschriften: "I Voetval. Jezus in den Hof van Gethsemanie. Vereeders van de H. Rosa. Jubeljaar 1925"; "II Voetval. Jezus voor Caiphas. Uit dankbaarheid F.S.E. 1 6 25"; "III Voetval. Jezus voor Pilatus"; "IV Voetval. Jezus wordt wreedelijk gegeeseld"; "Ve Voetval. Jezus beklimt den Calvarieberg. Geschonken door H. Dieteren-Rutten Bergerweg Sittard. 1907"; "VI Voetval. Christus sterft aan het kruis. Vereeder v d H. Rosa"; "VII Voetval. Jezus wordt in het Graf gelegd. Vereeders van de H. Rosa. Jubeljaar 1925".’

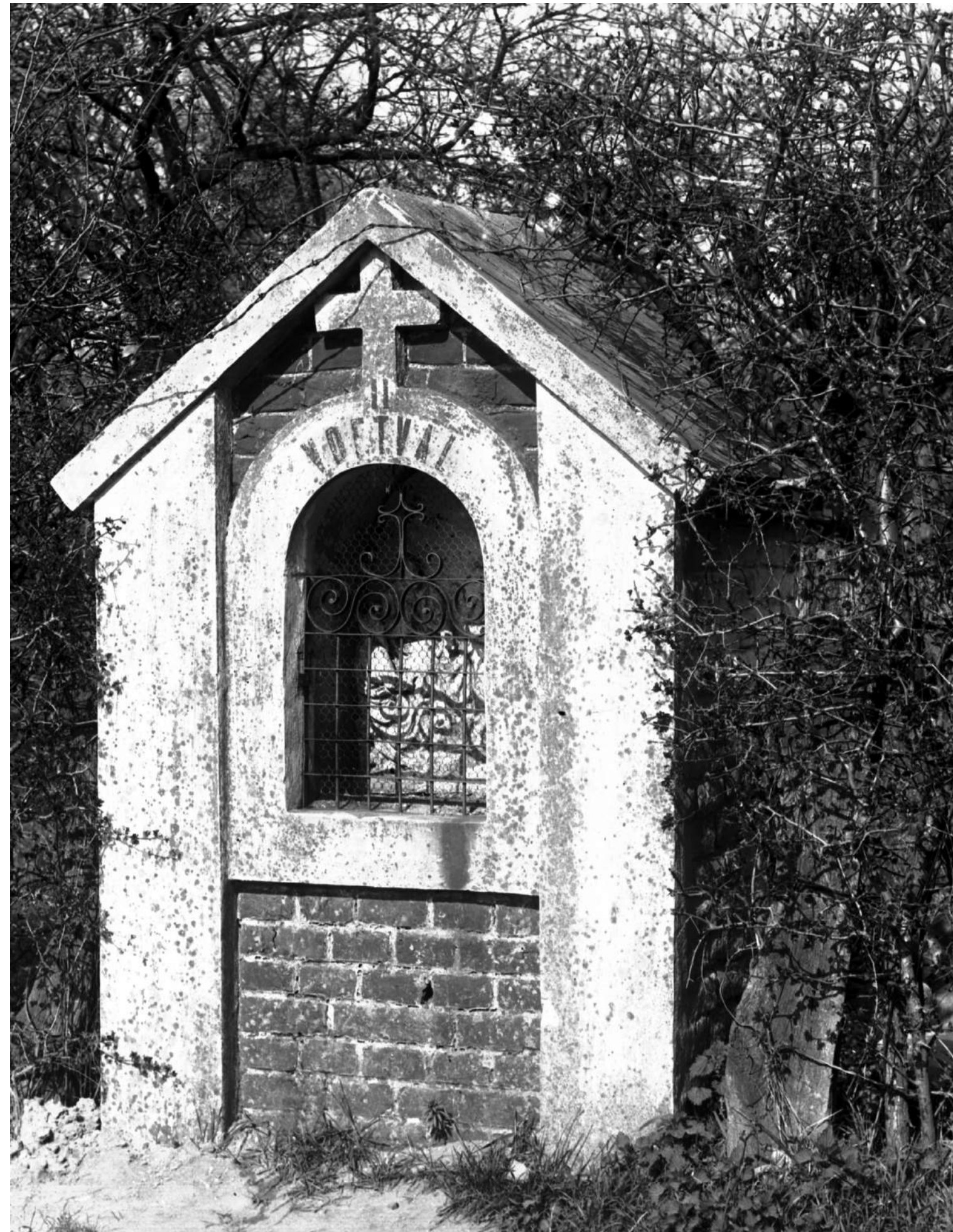
In 1907 en (jubeljaar) 1925 werd ‘flink uitpakkt’; de huidige Voetvallen verschillen in uiterlijke vorm wezenlijk van hun voorgangers uit 1800. In 1910 is door J. Wilms de IIe Voetval II op de gevoelige (glas-)plaat vastgelegd (afbeelding 03). Dit laat een relatief eenvoudige, uit baksteen opgetrokken, wegkapel zien, ca. 1.70m hoog, aan de voorzijde voorzien van gepleisterde hoeklisenen en een gepleisterde rondboognis, aan de bovenzijde voorzien van een steenachtig zadeldakje. Het stucrelief van de voorstelling van de oude IIe Voetval wijkt af van dat van de op 1 juni 1925 geplaatste, vervangende IIe Voetval.

Volgens het bijschrift van afbeelding 05 en 06 zijn deze twee -ook weer door J. Wilms- gemaakt in 1920. Als echter het bijschrift van de eveneens door J. Wilms vervaardigde afbeelding 04 vergeleken wordt met dat van afbeelding 06, dan lijkt dat niet te kloppen. Afbeelding 04 zou uit de periode 1920-1925 gemaakt zijn, maar het opschrift van de gevelsteen van afbeelding 04 is -hoewel niet helemaal goed leesbaar- van veel uitgebreidere tekst voorzien dan de gevelsteen van afbeelding 06. Waar op de gevelsteen van afbeelding 06 de tekst beperkt is tot ‘Christus sterft aan het kruis. Verdeerder H. Rosa’ zijn op de gevelsteen van afbeelding 04 -vermoedelijk- de namen van de schenkers uitgebreid weergegeven, alsook een jaartal.

Ook lijkt in een vroeg stadium van de vernieuwde Voetvallen raamhout van het glas voor de stucreliefs te zijn gewijzigd. Op afbeelding 04 lijkt een enkelvoudige houten lijst zichtbaar (met in de toog een aantal ‘klemmen’), op afbeelding 06 is een (extra) raamhout zichtbaar met enkele houten schuifjes. Ook zichtbaar is een later aangebracht ijzeren frame met dun kippengaas ter bescherming van het glas.

Daarnaast valt op dat het basement van de VIe Voetval met bakstenen gemetseld is en pas in een later stadium van een strakke, harde smeerlaag is voorzien. Deze wordt in de redengevende omschrijving als beton genoemd. De dakjes zijn nog niet voorzien van een zinken bekleding. Als laatste de stucreliefs. Deze zijn in de eerste jaren wit en pas op een later moment polychroom beschilderd.

Op het voorblad de nog onverharde Kollenberg met, aan de rechterberm, een vernieuwde Voetval. Op de achtergrond lijkt, boven de grootste jongen, aan de linkerberm ook een wegkapel te staan – mogelijk ook een Voetval; er lijkt de zijkant van een dakje met een kruisje erop te zien. Afgaande op afbeelding 03 zou het dan ook een vernieuwde wegkapel moeten zijn, maar hierover is (nog) niets gevonden.

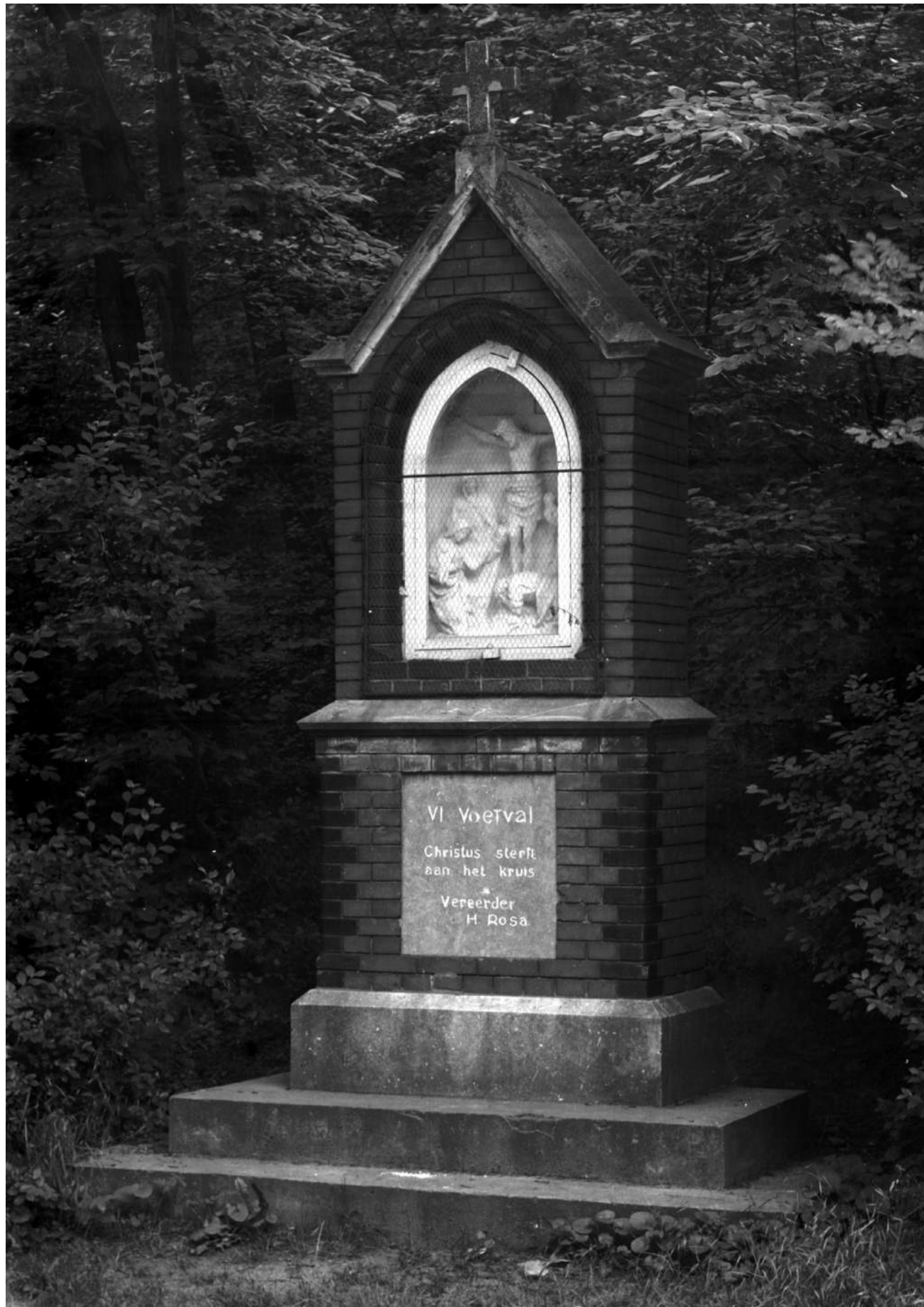
Afb.03: de uit 1800 stammende ‘oude’ IIe Voetval in 1910 (Gemeente Sittard, Glasplatencollectie)

Afb. 04: de VIe Voetval tijdens een bijzondere gelegenheid in de vroege jaren van de 20^e eeuw, getuige de kledij van de gefotografeerde mensen en de dame met een toer -de Noord-Limburgse 'poffer'- getooid (Gemeente Sittard, Glasplatencollectie)

Afb.05, de IIIe Voetval in 1920 (Gemeente Sittard, Glasplatencollectie)

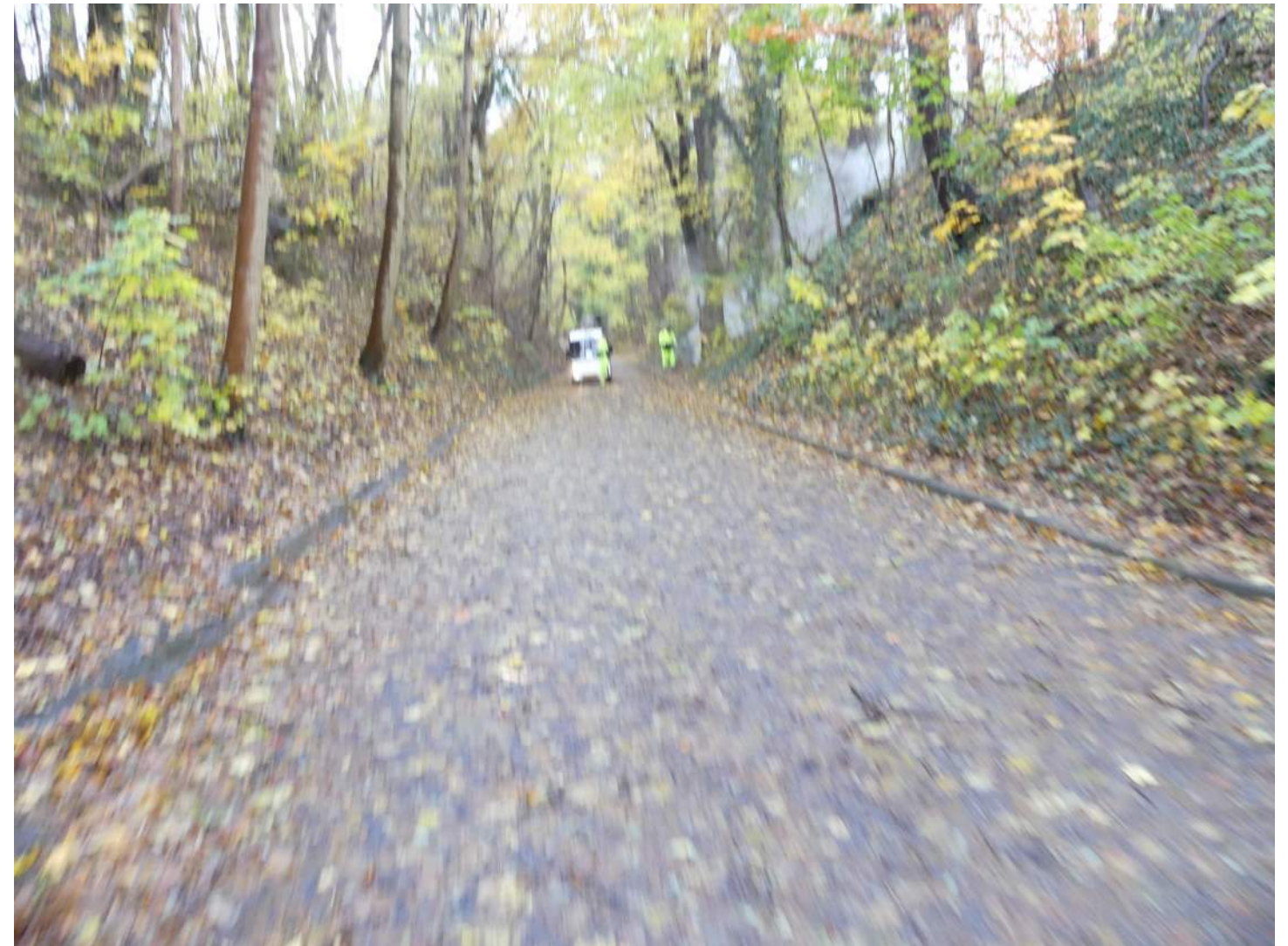

Afb.06, de VIe Voetval in 1920 (Gemeente Sittard, Glasplatencollectie)

3. Verslag inspectie en aangetroffen schades

De conditie van de Zeven Voetvallen is in een matige tot redelijke staat. Er zijn zowel gangbare verouderingsgebreken als slordig uitgevoerde reparaties en ondeskundig onderhoud aangetroffen.

Voorbeeld van ondeskundig onderhoud is het onder -zeer- hoge druk reinigen van de wegkapellen, toevallig net op het moment dat de inspectie plaatvond. Er is aan de goedbedoelende medewerkers uitgelegd dat oudere, vaak kwetsbaardere, monumentale bouwwerken vaak een speciale manier van onderhoud nodig hebben en ook een wat subtielere manier van reinigen.

Afb.07, het met hoge druk reinigen van de wegkapellen in november 2024; het stoom komt zeer ruim boven de Voetval uit

Omwille van de leesbaarheid is gekozen om de aangetroffen gebreken per Voetval inzichtelijk te maken middels tijdens de inspectie gemaakt beeldmateriaal en dit -ook weer per Voetval- volgens de stabu-bestekparagrafen te rubriceren. Er wordt met deze keuze geen onderscheid gemaakt tussen gangbare verouderingsgebreken en gebreken als gevolg van slordig uitgevoerde reparaties. De gebruikte bestekparagrafen zijn: §12, grondwerk; §21, beton; §22, metselwerk; §33, dakbedekkingen; §35, natuursteen; §40, pleisterwerk en §43, smeedwerk. Op deze wijze is het beeldmateriaal eenvoudig naast de begroting van de instandhoudingskosten te leggen, deze volgt immers dezelfde bestekparagrafen.

1. 1^e Voetval, Jesus in de Hof van Gethsemanie

Afb. I.§00.01, overzicht

Afb. I.§12.01, te strak tegen de Voetval geplaatste omheining, hierdoor geen onderhoud mogelijk aan de achterzijde van de Voetval

Afb. I.§21.01, uitgespoeld voegwerk en loszittend metselwerk

Afb. I.§21.02,

Afb. I.\$21.03, scheuren in de betonnen waterlijst, in de hardsteen nisdorpel, de verblendstenen en het voegwerk

Afb. I.\$21.04, scheuren in de betonnen waterlijst en uitgevallen voeg

Afb. I.\$22.03, gescheurde verblendsteen en foutief hersteld voegwerk

Afb. I.\$22.04, kapotte verblendsteen en foutief herstel voegwerk

Afb. I.\$22.01, veel uitbloei rondom de geglaazuurde profielstenen, craquelé in glazuur, barsten in profielstenen en loszittend en uitgevallen voegwerk

Afb. I.\$22.02, veel uitbloei rondom geglaazuurde profielstenen, craquelé in glazuur, gescheurde en kapotte profielstenen, loszittend en uitgevallen voegwerk en afgeschilferde verblendsteen onder gevelsteen

Afb. I.\$22.05, beschadigde profielstenen en oud ijzer in de voegen (oude bevestiging vroegere gaashekwark)

Afb. I.\$22.06, kapotgebarsten geglaazuurde profielsteen

Afb. I.\$35.01, losgescheurd afwaterend bedoeld pleisterlaagje

Afb. I.\$43.01, roestvorming onder verflaag hekwerkje

2. IIe Voetval, Jesus voor Caiphas

Afb. II.§00.01, overzicht

Afb. II.§21.01, beschadigd en slordig gerepareerd en gescheurd betonwerk van het basement

Afb. II.§21.02, inwaterende smeerlaag, uitbloei rondom profielstenen, craquelé in glazuur, beschadigde profielstenen

Afb. II.§21.03, scheuren in betonnen waterlijst

Afb. II.§22.01, veel uitbloei rondom profielstenen en boven gevelsteen

Afb. II.§22.02, beschadigde profielstenen, foutief hersteld voegwerk en roestvorming onder de verflaag

Afb. II.§22.03, uitbloei rondom profielstenen, beschadigde en kapotte profielstenen

Afb. II.§22.04, veel uitbloei, gescheurde verblendsteen en foutief hersteld voegwerk

Afb. II.§35.01, gescheurde gevelsteen

Afb. II.§35.02, detail scheurvorming in gevelsteen

Afb. II.§33.01, strak gemonteerd en gesoldeerd zinken dakje, geen mogelijkheid tot uitzetten of krimpen tgv temperatuur-werking

Afb. II.§35.03, beschadigd kruis op dakje

Afb. II.§35.04, beschadigd kruis op dakje

3. IIIe Voetval, Jesus voor Pilatus

Afb. III.500.01, overzicht

Afb. III.512.01, grondprofiel dekt delen basement af, verzadigd basement, gebroken profielstenen

Afb. III.522.01, veel uitbloei en slecht hersteld voegwerk

Afb. III.522.02, loszittend en uitgevallen voegwerk

Afb. III.§22.03, uitbloei, gescheurde glazuur, beschadigde profielstenen en uitgevallen voegwerk

Afb. III.§35.01, gescheurde gevelsteen

Afb. III.§33.01, strak gemonteerd en gesoldeerd zinken dakje, geen mogelijkheid tot uitzetten of krimpen tgv temperatuur-werking

Afb. III.§35.02, beschadigd kruisje op dakje

4. IVe Voetval, Jesus wordt wreedelijk gegeeseld

Afb. IV.500.01, overzicht

Afb. IV.512.01, grondprofiel dekt delen basement af, verzadigd basement, craquelé in glazuur

Afb. IV.512.02, grondprofiel dekt delen basement af

Afb. IV.522.01, uitbloei, beschadigde glazuur op profielsteen, uitgespoeld en weggevalen voegwerk

Afb. IV.522.02, uitbloei rondom profielstenen, craquelé in glazuur, gebroken profielstenen, slecht, te hard voegwerk

Afb. IV.522.03, slecht voegwerk natuursteen plint

Afb. IV.522.04, uitbloei, kapotte verblendstenen onder nisdorpel

Afb. IV.§22.05, beschadigde verblendstenen, slordig hersteld voegwerk

Afb. IV.§22.06, kapotte verblendstenen, gebroken hardsteen nisdorpel, onvoldoende diep hersteld voegwerk

Afb. IV.§35.01, uitgevallen voegwerk hardsteen plintplaten

Afb. IV.§35.02, beschadigd kruisje op dakje

Afb. IV.§22.07, beschadigde verblendstenen, slordig hersteld en uitgespoeld voegwerk

Afb. IV.§22.08, uitbloei onder dakrand

Afb. IV.§33.01, soldeernaad lijkt onvoldoende dichtgevloeid te zijn

Afb. IV.§33.02, twijfelachtige dichting opstaande rand zinken dakje

Afb. IV.§35.03, beschadigd kruisje op dakje

5. Ve Voetval, Jesus beklint den Calvarieberg

Afb. V.500.01, overzicht

Afb. V.512.01, grondprofiel en begroeiing dekken delen basement af

Afb. V.512.02, grondprofiel en begroeiing dekken delen basement af

Afb. V.521.01, algaanslag en -groei op basement

Afb. V.521.02, scheurvorming in onderste basement

Afb. V.522.01, uitgevallen voegwerk

Afb. V.522.02, versleten, gescheurd en uitgevallen voegwerk

Afb. V.522.03, versleten voegwerk

Afb. V.522.04, oud ijzer in de voegen (oude bevestiging vroegere gaashekwerk)

Afb. V.546.01, afbladderend sauswerk van pleisterwerk rondom stuc reliëf

Afb. V.535.01, algaanslag op marmer(-achtige) gevelsteen en uitgesleten verf

Afb. V.546.02, afbladderend sauswerk van pleisterwerk rondom stuc reliëf

Afb. V.546.03, afbladderend sauswerk van pleisterwerk rondom stuc reliëf

6. VIe Voetval, Christus sterft aan het kruis

Afb. VI.500.01, overzicht

Afb. VI.512.01, grondprofiel en begroeiing dekken deel basement af

Afb. VI.522.01, afgeschilferde verblendstenen en uitgevallen voegwerk

Afb. VI.522.02, gescheurde profielstenen, uitgevallen voegwerk en zeer slordig hersteld voegwerk (o.a. onder waterlijst)

Afb. VI.§22.03, uitgevallen voegwerk tussen opgaand werk en hardsteen plintplaten

Afb. VI.§22.04, afschilferende verblendstenen en slordig hersteld en uitgevallen voegwerk

Afb. VI.§22.05, beschadigde verblendstenen en slordig hersteld voegwerk

Afb. VI.§22.06, uitgevallen voegwerk

Afb. VI.§22.07, beschadigde profielstenen, slordig hersteld voegwerk

Afb. VI.§22.08, beschadigde verblendstenen, foutief hersteld en uitgevallen voegwerk

Afb. VI.§35.01, gescheurde gevelsteen

Afb. VI.§35.02, detail scheuren

Afb. VI.§35.03, uitgespoeld voegwerk tussen plintplaten

Afb. VI.§35.04, beschadigd kruisje op dakje

Afb. VI.540.01, gescheurd en afgeschilferd pleisterwerk achterzijde

Afb. VI.540.02, afgebroken vingers beelden stucrelief

Afb. VI.540.03, afgebroken vingers beelden stucrelief

Afb. VI.543.01, roestvorming onder verflaag

Afb. VI.543.01, afbladderende verf stucrelief2f

7. VIIe Voetval, Jesus wordt in het Graf gelegd

Afb. VII.§00.01, overzicht

Afb. VII.§21.01, algaanslag op basement en beschadigingen op plintstrook

Afb. VII.§21.02, algaanslag en scheurvorming op plintstrook

Afb. VII.§21.03, scheuren tussen basement en plintstrook en pleisterlaag achterzijde

Afb. VII.§21.04, scheuren in de betonnen waterlijst

Afb. VII.§21.05, scheuren in de betonnen waterlijst

Afb. VII.§22.01, overzicht onderbouw

Afb. VII.§22.02, uitbloei onder gevelsteen en uitgevallen voegwerk

Afb. I.§22.07, beschadigde profiel- en verblendstenen, slordig hersteld en uitgespoeld voegwerk

Afb. I.§22.03, beschadigde verblendstenen en uitgevallen voegwerk

Afb. VII.§22.04, beschadigde profielstenen en uitgevallen voegwerk

Afb. VII.§22.05, slordig hersteld voegwerk

Afb. VII.§22.06, beschadigde verblendstenen en uitgevallen voegwerk

Afb. VII.§33.01, nok van zinkwerk ligt niet boven nok onderliggend werk

4. Algemene toelichting inspectie – opname

Algemeen

De bouwtechnische inspectie was een visueel, niet destructief, onderzoek op locatie. Dit betekent dat alleen die onderdelen zijn geïnspecteerd en beoordeeld voor zover deze zichtbaar en (veilig) bereikbaar waren op het moment van onderzoek. Onderdelen welke schuilgingen achter betimmeringen, afwerkingen, bekledingen, inventaris, begroeiing, stilstaand water (daken, goten), e.d. of in afgesloten ruimtes zijn niet geïnspecteerd en vallen buiten de strekking van deze rapportage. De inspectie is een momentopname waarbij weersgesteldheid, inventaris, bereikbaarheid en toegankelijkheid de volledigheid van de inspectie hebben beïnvloed.

In die situaties waarin de feitelijke conditie van een onderdeel niet kan worden vastgesteld is aanvullend specialistisch onderzoek vereist.

Houtvernielers

Onder houtvernielers worden gerekend: houtborende insecten zoals houtworm, boktor en bruinrot, rot, schimmels en zwammen. Als gevolg van afwerkingen, huisraad en vervuiling (stof) is aantasting niet altijd waar te nemen. In principe moet ervan worden uitgegaan dat, bij aanwezigheid van houtvernielers in een onderdeel, altijd een complete nadere (destructieve, middels boren) inspectie plaats dient te vinden.

Algemeen

Terreinafscheidingen, verhardingen, tuininrichting, zonweringen, rolluiken, bliksembeveiligingsinstallaties, hydrofoorinstallaties, beregeningsinstallaties, zwembad (-installaties), bronneringssysteem, rioolbemaling, alarminstallaties, temperatuurregelingen, alternatieve energiebronnen, rook- en stookkanalen evenals keukenapparatuur vallen buiten de strekking van inspectie en rapportage. Gespecialiseerde bedrijven kunnen de kwaliteitseis van betreffende onderdelen beoordelen.

5. Conclusie en advies

In hoofdstuk 3 ‘Verslag inspectie en aangetroffen schades’ zijn de aangetroffen schades uitgebreid gevisualiseerd. Op basis daarvan luidt de conclusie dat de Zeven Voetvallen binnen afzienbare tijd een goede en kundige instandhouding behoeven. Als de conditie op een bij monumentale bouwwerken behorend niveau is gebracht kan vervolgens middels een regulier instandhoudingsprogramma de conditie op peil gehouden worden.

Om de Zeven Voetvallen op de juiste wijze aan de toekomst door te kunnen geven is het advies als volgt:

- Nagaan of er reeds een bouwhistorisch onderzoek met waardenstelling verricht is, indien niet dan;
 - Het verrichten van bouwhistorisch onderzoek met waardenstelling;
- Het inplannen en uitvoeren van een kundige instandhouding waarbij de in §3 opgenomen schades verholpen worden:
 - Tijdsbestek: binnen 2 tot max 4 jaar.
- Het nadien inplannen en uitvoeren van regulier onderhoud, te weten:
 - Aandacht voor gangbaar onderhoud waarbij ook rekening gehouden dient te worden met de bijzondere aandacht die instandhouding van monumenten behoeft;
 - Tijdsbestek: na 4 jaar.

In zijn algemeenheid geldt bij instandhouding de volgende hiërarchie, ook wel restauratieladder genoemd:

1. Conserveren/onderhoud
2. Repareren
3. Vernieuwen
 - a. Kopiëren
 - b. Imiteren
 - c. Verbeteren

Volgens deze hiërarchie gaan conserveren/onderhoud en repareren boven vernieuwen. Het bestaande materiaal is immers drager van de historische waarde van het erfgoed. Alleen indien onderhoud of reparatie niet voldoende is om deze waarde te behouden, kan overgegaan worden tot het vernieuwen van materialen of onderdelen, waarbij vervolgens kopiëren prevaleert boven imiteren en imiteren boven verbeteren.

Voor de in §3 beschreven schades is een meerjarenonderhoudsplan (mjop) opgesteld op basis van de format van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) voor de SIM-aanvragen. Onderstaand is dit mjop opgenomen.

Ik ben u bij een eventueel vervolgtraject graag van dienst.

Lithoijen, 30 december 2025

Joan van den Hurk Bouwkundig Advies & Restauratie

Joan van den Hurk

